

SUUREN VALIOKUNNAN LAUSUNTO 2/2000 vp

**Valtioneuvoston selvitys valmistautumisesta
vuoden 2000 hallitusten väliseen konferenssiin;
määräenemmistöpäätöksenteko**

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvosto antoi 11.7.1999 suurelle valiokunnalle valtiopäiväjärjestyksen 54 e §:ssä tarkoitetun selvityksen valmistautumisesta EU:n vuoden 2000 hallitusten väliseen konferenssiin (E 32/1999 vp). Samasta asiasta annettiin 2.2.2000 valtioneuvoston selonteko (VNS 1/2000 vp), jota koskeva ulkoasianvaliokunnan mietintö (UaVM 2/2000 vp) hyväksyttiin eduskunnan lausunnoksi 5.4.2000. Suuri valiokunta antoi selonteosta ulkoasianvaliokunnalle lausunnon (SuVL 1/2000 vp). Ulkoasianvaliokunta totei mietinnössään, että määräenemmistöpäätöksenteon laajentamiseen liittyvät kannat yksittäisten artiklojen osalta tulee perustaa yksityiskohtaisempaan tarkasteluun eduskunnassa valtioneuvoston toimittamien lisäselvitysten pohjalta.

Valtioneuvosto on antanut suurelle valiokunnalle lisäselvitykset Suomen kannoista määräenemmistöpäätöksenteon käyttöalan laajentamiseen 17.3.2000 ja 31.3.2000. Suuri valiokunta on lähettänyt selvitykset asianomaisille erikoisvaliokunnille mahdollisia toimenpiteitä varten.

Eduskunnassa ovat vireillä myös valtioneuvoston antamat HVK-lisäselvitykset yhteisöjen

tuomioistuinjärjestelmän toimivuuden turvaamisesta (14.4.2000), joustavuutta koskevien Suomen kantojen täsmentämisestä (14.4.2000) sekä yhteispäätösmenettelystä (5.5.2000). Tässä lausunnossa ei tarkastella näitä selvityksiä.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valiokunnan työjaostossa.

Viitetieto

Valiokunta on saanut asiasta seuraavat erikoisvaliokuntien lausunnot:

- sivistysvaliokunnan lausunto SiVL 6/2000 vp;
- ympäristövaliokunnan lausunto YmVL 2/2000 vp;
- maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunto MmVL 12/2000 vp sekä
- valtiovarainvaliokunnan lausunto VaVL 14/2000 vp.

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta on ilmoittanut pöytäkirjanotteella 4.5.2000/5 §, että sillä ei ole huomauttamista valtioneuvoston kantaan.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Yleiskantanaan valtioneuvosto kannattaa määränemmistöpäätöksenteon käyttöalan laajentamista, jotta voitaisiin turvata päätöksenteon tehokkuus laajentuvassa unionissa. Lisäselvityksessä esitetään yksityiskohtaiset kannanotot artikloista, joiden osalta tätä pidetään mahdollisena. Näitä kannanottoja tarkastellaan jäljempänä tässä lausunnossa valiokunnan kannanottojen yhteydessä.

Valtioneuvoston 17.3.2000 päivätyssä selvityksessä on asianomaiset EU:n perussopimusten artiklat luokiteltu seuraavasti:

a) Kysymykset, joissa valtioneuvostolla on *periaatteellista valmiutta* siirtyä määränemmistöpäätöksiin, kuitenkin niin, että Suomen yksityiskohtaiset kannanotot ovat sidoksissa konferenssin lopputuloksiin;

b) Kysymykset, joissa valtioneuvosto on *valmis harkitsemaan* määränemmistöpäätöksiin siirtymistä, kuitenkin niin, että ne edellyttävät li-

säselvityksiä ennen lopullisten neuvottelukantojen vahvistamista;

c) Kysymykset, joissa valtioneuvosto *ei kannata* määränemmistöpäätöksiin siirtymistä;

d) Muut *erikseen selvitettävät* kysymykset;

e) Vanhentuneet artiklat, joita voidaan *esittää poistettaviksi*.

Valtioneuvoston edellä mainitun lisäselvityksen liitteenä on puheenjohtajavaltion 11.2.2000 päivätty muistio (CONFER 4706/1/00 - REV 1). Selvityksessä on puheenjohtajavaltion muistiossa mainitut sopimusmääräykset jaoteltu edellä mainittuihin viiteen ryhmään.

Valtioneuvoston 31.3.2000 päivätty lisäselvitys sisältää valtioneuvoston tarkennetut kannanotot kysymyksiin, joiden osalta 17.3.2000 päivätyssä lisäselvityksessä todettiin tarve asian tarkempaan selvittämiseen tai joihin eduskunnan valiokunnat ovat valtioneuvoston selonteon käsitteilyn yhteydessä ottaneet tarkemmin kantaa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Suuri valiokunta on aina vuoden 1996 HVK:n valmistelujen alkamisesta lähtien suhtautunut unionin päätöksentekoa koskevissa kannanotoissaan myönteisesti määränemmistöpäätöksenteon käyttöalan laajentamiseen. Se on kuitenkin varannut eduskunnalle tilaisuuden harkita asiaa yksittäisten sopimusmääräysten tarkkuudella.

Selvityksessä 17.3.2000 tarkastellut kysymykset

Valtioneuvoston 17.3.2000 päivätyssä lisäselvityksessä luetellaan kymmeniä artikloja, joiden osalta kysymys määränemmistöpäätöksiin siirtymisestä tulee harkittavaksi. Suuri valiokunta tarkastelee selvityksessä mainittuja perussopi-

musten määräyksiä siltä osin kuin se on tarpeen saatujen erikoisvaliokuntien lausuntojen tai eduskunnan aiempien kannanottojen takia.

Kulttuuripolitiikan edistämistoimet

Valtioneuvostolla on periaatteellista valmiutta siirtyä määränemmistöpäätöksiin EY:n perustamissopimuksen 151 artiklassa tarkoitettujen kulttuuripolitiikan edistämistoimien osalta. Sivistysvaliokunta toteaa lausunnossaan SiVL 6/2000 vp, että saadun selvityksen mukaan nykyinen yksimielisyysvaatimus vaikeuttaa päätöksentekoa kohtuuttomasti, eikä sivistysvaliokunnan mielestä ole näköpiirissä sellaisia seikkoja, joiden vuoksi ei voitaisi siirtyä määränemmistöpäätöksiin näissä asioissa. *Suuri valiokunta yhtyy omasta puolestaan sivistysvaliokunnan arvioon.*

Palveluihin ja henkiseen omaisuuteen liittyvät sopimukset kolmansien osapuolten kanssa Valtioneuvoston 17.3.2000 antaman selvityksen mukaan kysymys määränemistöpäätösten käyttöönottamisesta unionin sisäisessä päätöksenteossa tehtäessä kolmansien osapuolten kanssa palvelujen kauppaan ja henkiseen omaisuuteen liittyviä sopimuksia on edelleen selvitettävänä, sikäli kuin EY:n toimivaltaa tältä osin laajennetaan. Valtioneuvoston mukaan asianomaiseen artiklaan (133 artiklan 5 kohta) voi sisältyä kysymyksiä, joissa siirtyminen määränemistöpäätöksiin ei ole kannatettavaa, vaikka se onkin luokiteltu niihin määräyksiin, joiden osalta valtioneuvosto on valmis harkitsemaan määränemistöpäätöksentekoa.

Edellisen hallitusten välisen konferenssin aikana valtioneuvosto antoi 25.10.1996 suurelle valiokunnalle selvityksen Euroopan unionin taloudellisiin ulkosuhteisiin liittyvistä toimivalta- ja muista kysymyksistä. Ulkoasianvaliokunta antoi asiasta lausunnon UaVL 23/1996 vp, jonka suuri valiokunta saattoi valtioneuvoston tietoon 20.11.1996. Selvityksen mukaan valtioneuvosto kannatti muun ohessa sitä, että yksinomaista yhteisön toimivaltaa laajennetaan erikseen määriteltäville taloudellisten ulkosuhteiden aloille, erityisesti niille, jotka liittyvät kansainväliseen kauppaan. Tämä koski myös suoraan kansainväliseen kauppaan liittyviä palvelujen, investointien ja henkisen omaisuuden alan kysymyksiä. Henkisen omaisuuden ydinsältöön liittyvää toimivaltaa ei kuitenkaan katsottu voitavan siirtää yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. Ulkoasianvaliokunta katsoi lausunnossaan UaVL 23/1996 vp, että yhteisötoimivaltaa voidaan laajentaa erikseen määriteltävillä taloudellisten ulkosuhteiden aloilla, joita ovat erityisesti tavaroiden kauppaan liittyvät palvelut sekä immateriaalioikeuskysymykset.

Sivistysvaliokunta katsoo lausunnossaan SiVL 6/2000 vp, että jos 133 artiklan 5 kohdan mukaisissa asioissa joiltakin osin siirrytään määränemistöpäätöksiin, niin tämän artiklan piiriin kuuluvat kulttuurisektorin palvelut laajasti ymmärrettyinä — kulttuuri, kulttuurilaitokset ja kulttuuriteollisuus, kulttuuri- ja audiovi-

suaaliset palvelut ja toimenpiteet kulttuurisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja edistämiseksi — olisi säilytettävä poikkeuksena yleisestä päätösmenettelystä yksimielisyysvaatimuksen piirissä.

Sivistysvaliokunnan mielestä myös henkistä omaisuutta koskevassa taloudellisten ulkosuhteiden päätöksenteossa tulee säilyttää yksimielisyysvaatimus. Sama koskee julkista koulutusta ja muita sivistyksellisiä ja kulttuurillisia peruspalveluja. Peruspalvelujen osalta sivistysvaliokunta viittaa suuren valiokunnan WTO:n uuteen neuvottelukierrokseen liittyvään lausuntoon SuVL 1/1999 vp — E 15/1999 vp, jossa suuri valiokunta korosti, että *"palvelusektorin liberalisointivelvoitteiden ulkopuolelle on jätettävä sosiaaliset, terveydelliset, sivistykselliset ja kulttuuriset peruspalvelut"*. Suuri valiokunta viittasi lausunnossaan myös tarpeeseen jättää Suomen lakisääteinen työeläkejärjestelmä liberalisoinnin ulkopuolelle.

Palvelujen osalta ympäristövaliokunta kannattaa lausunnossaan YmVL 2/2000 vp neuvotteluissa esillä ollutta vaihtoehtoa, jonka mukaan 133 artiklan 5 kohdassa olisi luettelo palveluista, joiden osalta voidaan siirtyä määränemistöpäätöksentekoon. Tällaisia olisivat teollisuuden ja liiketoiminnan palvelut, konsultointi, tele- ja turvallisuuspalvelut sekä ympäristöpalvelut. Toisena vaihtoehtona on esitetty järjestelyä, jossa määränemistöpäätöksiä sovellettaisiin palvelujen kauppaan lukuun ottamatta erillisessä pöytäkirjassa määriteltäviä yksimielisyyttä edellyttäviä poikkeuksia.

Suuri valiokunta totesi Amsterdamin sopimuksesta antamassaan lausunnossa (SuVL 1/1998 vp — HE 245/1997 vp), että taloudellisten ulkosuhteiden osalta "neuvottelutulosta voidaan pitää pettymyksenä Suomen kaltaisille pienille jäsenvaltioille, joiden ulkoisissa taloussuhteissa immateriaalioikeuksilla, palveluilla ja tietotiedon siirrolla on yhtä ratkaisevampi merkitys".

Suuren valiokunnan mielestä unionin taloudellisia ulkosuhteita koskevaa päätöksentekojärjestelmää ei ole voitu riittävästi sopeuttaa maailmankaupan kehitykseen. Tämän takia unionin

maailmankaupan uusia kysymyksiä koskevat toimivaltasuhteet ja päätöksentekojärjestelmät ovat epäjohdonmukaisia tavaroiden kauppaan sovellettavaan järjestelmään verrattuina. Valiokunnan käsityksen mukaan Suomen edun mukaista olisi se, että tietoyhteiskunnan kehittymisen kannalta tärkeitä kansainvälisen taloudellisen vaihdannan muotoja koskeva sääntelyjärjestelmä rakentuisi unionissa samoille periaatteille kuin perinteistä tavaroiden kauppaa koskeva yhteinen kauppapolitiikka.

Suuri valiokunta huomauttaa samalla siitä, että toistaiseksi ei vielä ole päätetty taloudellisia ulkosuhteita koskevan toimivallan ja päätöksenteon käsittelystä hallitusten välisessä konferenssissa, eikä valtioneuvosto liioin ole ottanut lopullista kantaa määräenemmistöpäätöksentekoon siirtymisestä tältä osin. *Valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto pitää eduskunnan ajan tasalla asian etenemisestä ja saattaa Suomen täsmennetyt neuvottelutavoitteet eduskunnan arvioitaviksi.*

Suuri valiokunta katsoo, että määräenemmistöpäätöksentekoa ei ole mahdollista hyväksyä unionin taloudellisten ulkosuhteiden alalla, siltä osin kuin se koskisi sosiaalisia ja sivistyksellisiä peruspalveluja kuten koulutusta, eikä liioin henkisen omaisuuden ydinsisältöön kuuluvissa kysymyksissä. Toisaalta valiokunta katsoo, että mahdollisuutta määräenemmistöpäätöksentekoon ei ole syytä sulkea pois niin ehdottomasti kulttuuri- ja audiovisuaalipalvelujen kaupassa, että se haittaisi sisältö- ja ohjelmatuotannon kansainvälisten markkinoiden avautumiseen liittyviä Suomen kauppapoliittisia etuja.

Suuren valiokunnan käsityksen mukaan palvelujen kaupan osalta on mahdollista edetä teknisesti joko niin, että yleiseen määräenemmistösääntöön liittyy yksilöity poikkeuslista, tai niin, että määräenemmistöpäätöksenteon piiriin tulevat palvelut yksilöidään erikseen. Kummassakin tapauksessa on välttämätöntä huolehtia siitä, että suuren valiokunnan ja sivistysvaliokunnan lausunnoissa mainitut peruspalveluihin ja kansalliseen kulttuuriin liittyvät rajaukset toteutuvat.

Talousarviomääräykset

Valtioneuvostolla on periaatteellista valmiutta siirtyä määräenemmistöpäätöksiin yhteisön talousarviota koskevien tai siihen vaikuttavien perustamissopimuksen määräysten osalta. Kysymyksessä ovat ensinnäkin yhteisön teollisuuspolitiikan tavoitteiden tukemiseksi toteutettavia erityistoimenpiteitä koskeva 57 artikla, rakennerahastojen ulkopuolisia erityistoimia koskeva 159 artikla sekä rakennerahastojen ja koheesiorahaston tehtäviä, tavoitteita, rakennetta, yleisiä sääntöjä ja yhteensovittamista koskeva 161 artikla.

Valtiovarainvaliokunta katsoo lausunnossaan VaVL 14/2000 vp, että määräenemmistöpäätöksenteon ulottamisella myös rakennerahastoihin pystyttäisiin turvaamaan päätöksenteon tehokkuus. Sama koskee yhteisön teollisuuspolitiikan tukitoimia koskevaa päätöksentekoa. Valiokunnan mielestä ei käytännössä liioin löydy juurikaan esimerkkejä siitä, että komissio esittäisi liikaa rakennerahastojen ulkopuolisia tukitoimia.

Perustamissopimuksen 279 artiklan mukaan yhteisön varainhoitoasetus hyväksytään yksimielisesti. Valtiovarainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan tämä on johtanut tarpeeseen löytää yksimielisyys yksityiskohtia myöten esimerkiksi taloushallinnon tekniikoista ja muista hallintokulttuurin yksityiskohdista. Valtiovarainvaliokunnan mukaan yhteisön talousarvionkäytäntöön on liittynyt myös se epäjohdonmukaisuus, että talousarvio ja siihen sisältyvät määrärahat voidaan hyväksyä määräenemmistöllä, mutta ei-lakisäateisten määrärahojen oikeusperustasta päättämiseen on vaadittu yksimielisyys.

Valtiovarainvaliokunta katsoo, että talousarvioartikloihin ei sisälly sellaisia valtiosääntöisiä tai muita näkökohtia, joiden vuoksi Suomen kansallisten etujen voitaisiin arvioida vaativan yksimielisyyttä neuvoston päätöksenteossa. Myöskään budjettikurinäkökohdat eivät ole esteenä siirtymiselle määräenemmistöpäätöksentekoon. Valtiovarainvaliokunnan mielestä tulee kuitenkin kussakin tapauksessa erikseen varmistaa tiukan budjettikurin ja hyvän varainhoidon periaatteiden noudattaminen käytännössä. Valtiovarainvaliokunta pitää tärkeänä, että päätet-

täessä Suomen yksityiskohtaisista kannanotoista talousarviomenettelyä koskevaan päätöksen tekomenettelyyn selvitetään vielä todettujen artiklojen mahdolliset heijastevaikutukset kansallisen päätöksenteon liikkumavaraan ja erityisesti sidokset perustamissopimuksen muihin artikloihin. *Suuri valiokunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan kantaan.*

Selvityksessä 31.3.2000 esiteltyt tarkennetut kannanotot

Verotus

Perustamissopimuksen 93 artiklan mukaan neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia kuultuaan säännökset liikevaihtoveroja, valmisteveroja ja muita välillisiä veroja koskevan lainsäädännön yhdenmukaistamisesta siltä osin kuin yhdenmukaistaminen on tarpeen sisämarkkinoiden toteuttamisen ja toiminnan varmistamiseksi. Artikla koskee arvonlisäveroa, valmisteveroja ml. ehdotettu energiavero. Myös varsinaiset ympäristöverot, joita EU:ssa ei ole vireillä, ovat välillisiä veroja. Valtioneuvostolla on periaatteellista valmiutta siirtyä määräenemmistöpäätöksiin erikseen rajatuissa tapauksissa, joita koskevaa selvitystyötä jatketaan.

Perustamissopimuksen 94 artiklan mukaan neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan direktiivejä jäsenvaltioiden sellaisten lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä, jotka suoraan vaikuttavat yhteismarkkinoiden toteuttamiseen ja toimintaan. Artikla mahdollistaa sisämarkkinoiden toimintaan vaikuttavien välittömien verojen yhdenmukaistamisen. Ansiotulojen verotuksesta ei ole EU-säädöksiä, sen sijaan yritysverotuksesta on annettu kaksi direktiiviä ja käsiteltävänä on kaksi ehdotusta, joista toinen koskee pääomatuloja. Valtioneuvostolla on periaatteellista valmiutta siirtyä määräenemmistöpäätöksiin erikseen rajatuissa tapauksissa, joita koskevaa selvitystyötä jatketaan.

Maa- ja metsätalousvaliokunta tukee lausunnossaan MmVL 12/2000 vp yksimielisyysvaati-

muksen säilyttämistä sellaisten verotusta koskevien päätösten osalta, joilla on erityistä merkitystä valtiontalouden ja finanssipolitiikan harjoittamisen kannalta, koska Euroopan talous- ja rahaliiton oloissa finanssipolitiikka on lähes ainoa talouspolitiikan ala, jolla Suomella on itsenäistä liikkumavaraa. Maa- ja metsätalousvaliokunta kiinnittää myös huomiota tarpeeseen säilyttää mahdollisuus verotuksen käyttöön maatalouspolitiikan instrumenttina.

Valtiovarainvaliokunta yhtyy lausunnossaan VaVL 14/2000 vp valtioneuvoston linjauksiin. Valiokunnan mielestä veroja ja veronluonteisia maksuja tulisi kohdella samojen oikeusperusteiden mukaan riippumatta niiden nimikkeistä, mikäli ne ovat tosiasiaa toisiinsa rinnastettavia. Suomen olisi valiokunnan mielestä voitava neuvotteluissa pitää huolta siitä, että kukin jäsenvaltio voi pitää kiinni haluamassaan laajuudessa omasta veropohjastaan, jotta kunkin jäsenvaltion kansallisesti päättämä hyvinvointiyhteiskunnan taso voidaan säilyttää. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että verojärjestelmien uskottavuuden lisäämiseksi Suomen tulee toimia aktiivisesti ns. veroparatiisialueiden poistamiseksi tai ainakin niiden hyväksikäytön vähentämiseksi. *Suuri valiokunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan kantaan.*

Suuri valiokunta viittaa samalla eduskunnan edellisen hallitusten välisen konferenssin aikana määrittämään linjaukseen, jonka mukaan vähimmäisnormia korkeammista verokannoista sekä verotuksen tuottotavoitteista päättäminen ja verotulojen käyttö kuuluvat kansalliseen päätösvaltaan, eikä verotuksen enimmäistasoa koskevassa päätöksenteossa ole mahdollista luopua yksimielisyysvaatimuksesta. (UaVM 7/1996 vp s. 41/II)

Ympäristöasiat

Perustamissopimuksen 175 artiklan 1 kohdan mukaan neuvosto tekee unionin ympäristöpoliittiset päätökset pääsäännön mukaan määräenemmistöllä. Artiklan 2 kohdassa on kuitenkin rajattu useita ympäristöpolitiikan aloja määräenemmistöpäätöksenteon ulkopuolelle.

Ympäristöverotus. Valtioneuvostolla on periaatteellista valmiutta siirtyä määräenemmistöpäätöksiin ympäristö-, energia- ja haittaverojen osalta. Ympäristövaliokunta kannattaa määräenemmistöpäätöksenteon laajentamista näihin ympäristöpoliittisesti tärkeisiin verotuksen muotoihin, koska yksimielisyysvaatimus on estänyt taloudellisten ohjauskeinojen käyttöä ympäristöpolitiikan toteuttamiskeinoina. Ympäristövaliokunta kannattaa samalla sitä, että määräenemmistöpäätöksenteon käyttöön oton yhteydessä määriteltäisiin ympäristöveron käsite. Myös valtiovarainvaliokunta yhtyy lausunnossaan VaVL 14/2000 vp valtioneuvoston linjauksiin ympäristö-, energia- ja haittaverojen osalta.

Suuri valiokunta yhtyy ympäristövaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan lausuntojen mukaisesti valtioneuvoston linjaukseen korostaen kuitenkin samalla lausunnossaan SuVL 2/1997 vp esitetyn mukaisesti sitä, että määräenemmistöpäätökset voivat koskea ainoastaan verojen vähimmäistasoja.

Kaavoitus ja maankäyttö. Valtioneuvostolla on periaatteellista valmiutta siirtyä määräenemmistöpäätöksiin kaavoitukseen ja maankäyttöön vaikuttavien ympäristötoimien osalta kuitenkin niin, että alueiden käytön suunnittelu ja kaavoitus kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan. Ympäristövaliokunta yhtyy kaavoituksen ja maankäytön osalta valtioneuvoston selvityksessä esitettyihin linjauksiin. Maa- ja metsätalousvaliokunta edellyttää sen sijaan yksimielisyysvaatimuksen säilyttämistä kaavoitusta ja maankäyttöä koskevien ympäristötoimenpiteiden osalta. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mielestä määräenemmistöpäätöksiin siirtyminen loukkaisi maamme itsemääräämisoikeutta maankäytön osalta.

Suuri valiokunta toteaa, että valtioneuvosto ilmoitti 16.5.1997 päivätyssä selvityksessä muun ohessa olevansa valmis harkitsemaan määräenemmistöpäätöksiin siirtymistä maankäyttöön ja kaavoitukseen vaikuttavien ympäristötoimenpiteiden osalta. Selvitys lähetettiin tiedoksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten asianomaisiin erikoisvaliokuntiin. Maa- ja metsä-

lousvaliokunta ilmoitti 30.5.1997, että selvitys ei anna aihetta toimenpiteisiin. Suuri valiokunta otti kantaa valtioneuvoston selvitykseen lausunnossaan SuVL 2/1997 vp ja esitti kaavoituksen ja maankäytön osalta jäljempänä selostettavan huomautuksen.

Suuri valiokunta yhtyy ympäristövaliokunnan lausunnon mukaisesti valtioneuvoston kantaan muistuttaen kuitenkin samalla lausunnossaan SuVL 2/1997 vp olevasta kannanotosta, jonka mukaan maankäyttöä ja kaavoitusta koskevat artikkelit eivät suoranaisesti vaikuta maankäyttöraatkaisuihin.

Valiokunta tähdentää valtioneuvoston tavoin sitä, että alueiden käytön suunnittelu ja kaavoitus kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan.

Vesivarat. Valtioneuvostolla on periaatteellista valmiutta siirtyä määräenemmistöpäätöksiin vesivarojen hoidon osalta, siltä osin kuin on kysymys toimista, joiden pääasiallisena tarkoituksena on ympäristöpoliittisten tavoitteiden edistäminen. Tämä rajausta on tärkeä, koska Suomessa maa- ja vesialueet kuuluvat yksityisomistuksen piiriin, eikä yhteisön lainsäädännöllä voida puuttua jäsenvaltioiden omistusoikeusjärjestelmiin.

Ympäristövaliokunta yhtyy vesivarojen hoidon osalta valtioneuvoston linjauksiin. Maa- ja metsätalousvaliokunta edellyttää sen sijaan yksimielisyysvaatimuksen säilyttämistä vesivarojen hoitoa koskevien ympäristötoimenpiteiden osalta, jotta vesivarojen käyttöä ei yhteisön lainsäädännöllä säänneltäisi enempää kuin yhteisön tasolla on vesien suojelun kannalta tarpeen.

Valtioneuvosto ilmoitti edellä mainitussa 16.5.1997 päivätyssä selvityksessään olevansa valmis harkitsemaan määräenemmistöpäätöksiin siirtymistä vesivarojen hoitoa koskevien ympäristötoimenpiteiden osalta. Suuri valiokunta ei esittänyt huomautuksia tähän lausunnossaan SuVL 2/1997 vp.

Suuri valiokunta yhtyy ympäristövaliokunnan lausunnon mukaisesti valtioneuvoston kantaan edellyttäen kuitenkin samalla, että valtioneuvosto selvittää mahdollisuudet täsmentää sopimusmääräystä maa- ja metsätalousvaliokunnan lau-

sunnossa mainittujen epäkohtien välttämiseksi. Suomen on myös tarvittaessa tuotava sopivalla tavalla konferenssissa esille se, että vesialueiden yksityisomistuksesta johtuvat vaikutukset ovat osa Suomen omistusoikeusjärjestelmää, johon yhteisön oikeudella ei perustamissopimuksen 295 artiklan mukaan puututa.

Energialähteiden valinta ja energiahuollon rakenne. Valtioneuvosto ei kannata siirtymistä määräenemmistöpäätöksiin niistä toimenpiteistä, jotka voivat vaikuttaa merkittävästi jäsenvaltion valintaan eri energialähteiden välillä ja jäsenvaltion energiahuollon yleiseen rakenteeseen. Selvitystyötä kuitenkin jatketaan siitä, saattaisiko määräenemmistöpäätöksenteko joiltakin osin olla mahdollista. Ympäristövaliokunta yhtyy valtioneuvoston linjaukseen.

Valtioneuvoston selvityksessä 31.3.2000 tarkastellaan otsikon "Uusien oikeusperustojen luominen" kohdalla myös erityisen oikeusperustan luomista energia-alalle. Selvityksen mukaan Suomi ei kannata tätä, mutta se on neuvottelujen kokonaistilanteen sitä edellyttäessä valmis tutkimaan erillisen oikeusperustan luomista energia-alan ohjelmille ja siirtymistä määräenemmistöpäätöksentekoon niistä päätettäessä.

Suuri valiokunta katsoo ympäristövaliokunnan ja valtioneuvoston tavoin, että valinta eri energialähteiden välillä ja energiahuollon rakenne on pysytettävä yksimielisyysvaatimuksen piirissä. Valiokunta viittaa tässä yhteydessä samalla myös siihen jo jäsenyysneuvottelujen aikana vahvistettuun Suomen kantaan, jonka mukaan jäsenvaltiota ei voida velvoittaa ottamaan vastaan loppusäilytystä varten ydinjätteitä toisista jäsenvaltioista. Valiokunta ottaa kantaa tarpeeseen tehostaa unionin päätöksentekoa energiaohjelmista tarvittaessa valtioneuvostolta saatavan tarkemman selvityksen pohjalta.

Yhteisön toimintaohjelmat muilla aloilla. Valtioneuvostolla on periaatteellista valmiutta siirtyä määräenemmistöpäätöksiin yhteisön sellaisten toimintaohjelmien täytäntöönpanossa, joihin liittyvistä toimenpiteistä päätetään ympäristönsuojelua koskevan 175 artiklan yksimielisyyttä edellyttävän 2 kohdan nojalla. Ympäristövaliokunnalla ei ole huomauttamista tähän valtioneuvoston linjaukseen. *Suuri valiokunta yhtyy ympäristövaliokunnan arvioon.*

Oikeus- ja sisäasiat

Oikeus- ja sisäasiat

Amsterdamin sopimuksella osa oikeus- ja sisäasiain yhteistyön alaan kuuluvista yhteistyömuodoista siirrettiin yhteisöpilariin. Hallitusten välistä yhteistyötä edustavaan III pilariin jätettiin poliisiyhteistyö sekä yhteistyö rikosoikeuden alalla.

Valtioneuvosto kannattaa määräenemmistöpäätöksiin siirtymistä sisä- ja ulkorajojen ylittämisen (62 artikla) sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja pakolaisasioiden (63 artikla) osalta. Myös yksityisoikeudellisten asioiden yhteistyön osalta (65 artikla) valtioneuvoston alustava kanta määräenemmistöpäätöksentekoon siirtymiseen on myönteinen. Sen sijaan viranomaisyhteistyön varmistamista koskevien toimenpiteiden (66 artikla) osalta valtioneuvosto ei pidä määräenemmistöpäätöksiä perusteltuina, koska artiklan muotoilu saattaa mahdollistaa varsin syvälle käyvän puuttamisen jäsenvaltioiden viranomaistoimintaan ja sitä kautta myös niiden suvereniteettiin liittyviin kysymyksiin.

Valtioneuvoston mukaan määräenemmistöpäätöksiin siirryttäessä olisi johdonmukaista samalla luopua Amsterdamin sopimuksella sovitulla viiden vuoden siirtymäkaudella voimassa olevasta jäsenvaltioiden rinnakkaisesta aloiteoikeudesta. Määräenemmistöpäätöksiin siirtymisestä olisi tarkoituksenmukaista päättää ennen EU:n laajentumisen toteutumista. Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti myös ehdotukseen siirtymäkauden lyhentämisestä.

Poliisiyhteistyön ja rikosoikeuden alan yhteistyön osalta valtioneuvosto katsoo, että oikeudellisesti sitova päätöksenteko on säilytettävä yksimielisyyden piirissä.

Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan yksimielisyysvaatimuksen säilyttämisestä poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön osalta. Valiokunnalla ei ole huomauttamista valtioneuvoston kantaan sisä- ja ulkorajojen ylittämisen

sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja pakolaisasioiden osalta.

Yksityisoikeuden alan yhteistyön osalta määräenemmistöpäätöksiin siirtyminen edellyttää valiokunnan mielestä lisäselvityksiä. Tämän alan yhteisön lainsäädännöllä voidaan puuttua suoraan kansalaisten oikeusaseman peruskysymyksiin, kuten henkilön statuuttiin, puolisoiden keskinäisiin sekä vanhempien ja lasten välisiin perhe- ja varallisuus oikeudellisiin oikeussuhteisiin. Yksityisoikeudellisissa oikeussuhteissa jäsenvaltioiden intressit kolmansia maita koskevassa sääntelyssä voivat myös poiketa jyrkästi toisistaan niiden maantieteellisten ja historiallisten erityissuhteiden takia.

Suuri valiokunta ei kannata jäsenvaltioiden siirtymäkauden aikaisen rinnakkaisen aloiteoikeuden poistamista osana määräenemmistö kysymyksessä tehtävää ratkaisua. EU ja jäsenvaltiot ovat Tampereen Eurooppa-neuvostossa sitoutuneet kunnianhimoiseen aikatauluun vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamiseksi. Jäsenvaltioiden aloiteoikeus on osoittautunut käytännössä tarpeelliseksi, jotta yhteistyön kehittämisessä voidaan edetä sovitulla tavalla.

Komission ehdotuksen muuttaminen

EY:n perustamissopimuksen 250 artiklan 1 kohdan mukaan tilanteissa, joissa neuvoston säädös annetaan perustamissopimuksen mukaan komission ehdotuksesta, neuvosto saa vain yksimielisesti antaa säädöksen, joka merkitsee ehdotuksen muuttamista, jollei kysymys ole yhteispäätös menettelyssä Euroopan parlamentin ja neuvoston välisessä sovittelukomiteassa tehtävästä ratkaisusta. Saadun selvityksen mukaan Suomen kannasta asiassa ei vielä ole päätetty, vaan valtioneuvosto selvittää asiaa edelleen. Suuren valiokunnan käsityksen mukaan asiassa tehtävään ratkaisuun liittyy eri suuntaan johtuvia näkökohtia.

Neuvoston määräenemmistöpäätösten sitomisella komission myötävaikutukseen on ollut tärkeät toimielinten tasapainoon sekä pienten jäsenvaltioiden oikeuksien turvaamiseen liittyvät perusteensa. Yhtäältä on haluttu turvata komis-

sion mahdollisuus valvoa neuvoston päätöksen teon perussopimusten ja unionin päämäärien mukaisuutta, toisaalta on haluttu estää jonkin tai joidenkin jäsenvaltioiden intresseistä piittaamattomien enemmistökoalitoiden vakiintuminen neuvostossa. Nämä periaatteelliset näkökohdat samoin kuin asian suuri symbolinen merkitys komission aseman kannalta sinänsä puoltaisivat nykyisen säännön pysyttämistä voimassa.

Asian käytännön merkitys ei kuitenkaan ole yhtä suuri kuin periaatteellinen. Komission intressissä on ollut pyrkiä siihen, että neuvosto ylipäänsä kykenee tekemään päätöksen komission ehdotuksen pohjalta; komission suostumus ehdotuksen muuttamiselle onkin säännönmukaisesti saatu, jos ratkaisun tueksi on löytynyt neuvostosta määräenemmistö. Lisäksi yhteispäätös menettelyn käyttöalan laajentaminen vähentää itsessään niitä tilanteita, joissa komission myötävaikutusedellytys rajoittaisi neuvoston määräenemmistön toimintamahdollisuuksia.

Yksimielisyysvaatimuksen lieventämistä puoltaisi puolestaan se, että artiklan määräys on alun perin hyväksytty koskemaan kuuden jäsenvaltion yhteisöä, jossa neuvoston mahdollisuus löytää komission kannasta poikkeava yhteisymmärrys ei ollut teoreettinen. Yli kahdenkymmenen jäsenvaltion unionissa lienee sen sijaan poikkeuksellista, että komission kantaa ei tukisi ainakin yksi jäsenvaltio, semminkin kun useat nyt jäsenyyttä hakeneet jäsenvaltiot tulevat taloudellista syistä olemaan nykyisiä jäsenvaltioita riippuvampia komissiosta. Asiallisesti unionin laajentuminen ankaroittaa siten neuvoston päätöksentekokykyyn kohdistuvaa rajoitetta nykytilaan verrattuna, minkä takia olisi johdonmukaista lieventää yksimielisyysvaatimusta toimielinten välisen tasapainon pysyttämiseksi asiallisesti nykyisellään.

Suuri valiokunta odottaa ennen lopullisen kantansa muodostamista valtioneuvostossa asiasta laadittavaa lisäselvitystä.

Euroopan parlamentin ohjesäännön hyväksyminen

Valtioneuvoston selvityksen mukaan esillä on ollut kysymys siitä, pitäisikö perustamissopi-

muksen 190 artiklan 5 kohdassa tarkoitettussa päätöksenteossa, joka koskee Euroopan parlamentin jäsenten ohjesääntöä, luopua yksimielisyysvaatimuksesta. Artiklan mukaan Euroopan parlamentti vahvistaa itselleen ohjesäännön saatuaan komission lausunnon ja neuvoston yksimielisesti antaman suostumuksen. Valtioneuvosto ei kannata määränemistöpäätöksiin siirtymistä asiassa.

Suuri valiokunta katsoo, että Euroopan parlamentti on antanut 190 artiklaan sisältyvälle oikeusperustalle laajemman sisällön kuin oli ennakoitavissa Amsterdamin sopimusta käsiteltäessä, kun se on katsonut ohjesäännöllä voitavan säännellä myös Euroopan parlamentin jäsenten verotusta. Valiokunnan käsityksen mukaan europarlamentaarikkojen ohjesääntöön liittyy voimakkaita kansallisia intressejä. Nämä perustuvat muun ohessa siihen, että jäsenvaltioiden kansalliset puolueet hoitavat käytännössä Euroopan parlamentin vaaleihin liittyvät kampanjat ja toimivat osaltaan väylänä kansalaisten ja Euroopan parlamentin välisessä yhteydenpidossa. Myöskään Euroopan parlamentin jäsenten ensimmäistä ohjesääntöä koskevan ehdotuksen käsittelystä saadut kokemukset eivät valiokunnan mielestä puolla määränemistöpäätöksiin siirtymistä ohjesäännön hyväksymisessä. *Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan asiassa.*

II pilarin ulkosopimukset

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 24 artikla koskee sopimusten tekemistä kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan piiriin kuuluvista asioista. Sopimusmääräystä sovelletaan myös poliisi- ja rikosoikeuden alan yhteistyön piiriin kuuluviin sopimuksiin kolmansien osapuolten kanssa. Neuvosto valtuuttaa puheenjohtajavaltion neuvottelemaan sopimuksesta sekä hyväksyy sopimuksen yksimielisesti. Jäsenvaltio voi kuitenkin varata itselleen oikeuden soveltaa sopimukseen valtiosääntönsä mukaista kansallista ratifiointimenettelyä. Valtioneuvosto ei kannata määränemistöpäätöksiin siirtymistä näihin sopimuksiin liittyvässä päätöksenteossa.

Suuri valiokunta totesi lausunnossaan SuVL 2/1997 vp, "että sopimuksentekovallan myöntäminen unionille sopimusluonnoksen mukaisin rajauksin II ja III pilarin asioissa olisi hyväksyttävissä, jos neuvostossa päätöksenteko tapahtuu yksimielisesti ja jos valtioneuvoston selvityksessä mainittu mahdollisuus kansallisen ratifiointiin vaatimiseen toteutuu".

Suuren valiokunnan mielestä ei ole syytä luopua tuosta lähtökohdasta. *Tämän vuoksi valiokunta yhtyy valtioneuvoston määränemistöpäätöksenteon torjuvaan kantaan asiassa.*

Komitologiamenettely

Neuvosto siirtää pääsäännön mukaan komissiolle toimivallan antamiensa säädösten täytäntöönpanoon. Jäsenvaltiot ovat usein pidättäneet osan täytäntöönpanotoimivallan käytöstä itselleen sitomalla komission päätöksenteon jäsenvaltioiden edustajista muodostuvan komitean myötävaikutukseen (ns. komitologia). Neuvosto päättää komitologiamenettelyä koskevista periaatteista ja säännöistä yksimielisesti saatuaan Euroopan parlamentin lausunnon. Valtioneuvosto on valmis harkitsemaan määränemistöpäätöksiin siirtymistä asiassa. *Suuren valiokunnan mielestä on ennen mahdollisen myönteisen kannan vahvistamista tarkoin selvittettävä määränemistöpäätöksenteon vaikutuksia neuvoston, komission ja Euroopan parlamentin väliin toimivaltasuhteisiin yhteisön lainsäädännön täytäntöönpanossa. Suurella valiokunnalla ei ole muuta huomauttamista valtioneuvoston kantaan.*

Pääomanliikkeet suhteessa kolmansiin maihin

Suuri valiokunta totesi lausunnossaan SuVL 1/2000 vp, että se ei voi yhtyä yksimielisyysvaatimuksen säilyttämiseen kolmansia maita koskevien pääomanliikkeiden sääntelyn osalta. Perustamissopimuksen 57 artiklan mukaan neuvosto tekee kolmansia maita koskevien pääomanliikkeiden lisävapauttamista koskevat päätökset määränemistöllä, mutta niiden rajoittamista koskevat päätökset yksimielisesti.

Valtioneuvostolla on periaatteellista valmiutta siirtyä määränemistöpäätöksiin myös edel-

lä mainittujen pääomanliikkeiden vapautta rajoittavien päätösten osalta. *Suurella valiokunnalla ei ole huomauttamista tähän kantaan.*

Neuvoston toimivalta valtiontukiasioissa

Suuri valiokunta totesi lausunnossaan SuVL 1/2000 vp, että Suomen valtiontukia arvostele- van linjan mukaista sekä komission ja neuvoston järkevän työnjaon kannalta perusteltua saat- taisi olla kokonaan poistaa perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohtaan sisältyvä neuvoston mahdollisuus yksimielisesti sallia tietty valtion- tuki vastoin komission kantaa, ja uskoa valtion- tukien valvontaa koskeva toimivalta yksin- omaan komissiolle.

Valtioneuvosto ei kannata siirtymistä määrä- enemmistöpäätöksiin tässä asiassa eikä neuvos- ton päätösvallan poistamista artiklasta. Valtio- neuvoston mukaan määräystä ei käytännössä so- velleta teollisuustoimialojen valtiontukiin eikä valtiontukien kilpailuoikeudellisen valvonnan näkökulmasta sille ole erityistä tarvetta. Maata- loussektorilla säännöstä on kuitenkin ajoittain sovellettu, kun jäsenvaltiot ovat saavuttaneet ko- mission näkemyksistä poikkeavan yhteisymmär- ryksen. Suomenkin osalta maa- ja metsätalous- ministeriö haluaa säilyttää mahdollisuuden 88 artiklan 2 kohdan mukaisiin neuvoston salliviin poikkeuspäätöksiin valtiontukiasioissa, mihin myös maa- ja metsätalousvaliokunta viittaa lau- sunnossaan.

Suuri valiokunta katsoo, että asiassa on kysy- mys yhtäältä toimielinten tehtävien johdonmu- kaisesta järjestämisestä, toisaalta eri suuntiin johtavien sektori-intressien välisestä punninnas- ta. Valtioneuvosto on päätenyt puoltamaan ny- kytilan säilyttämistä maatalousalan potentiaalis- ten intressien perusteella.

Valiokunnalla ei ole syytä asettua vastusta- maan tätä johtopäätöstä, joka koskee käytännös- sä selvästi valtioneuvoston harkintavallan pii- riin kuuluvia ratkaisuja. Valiokunta muistuttaa kuitenkin samalla siitä, että helmikuun maata- lousministerin neuvostossa Suomi pidättyi ää- nestämästä tapauksessa, jossa komissio piti erään jäsenvaltion soveltamaa pitkäaikaista so- kerialan tukijärjestelyä yhteisön oikeuden vas-

taisena, mutta asianomainen jäsenvaltio oli pyy- tänyt neuvostoa hyväksymään järjestelyn, niin kuin lopulta tapahtuikin. Valiokunnan tuolloin saaman selvityksen mukaan valtioneuvosto piti poliittisesti erittäin hankalana asetelmaa, jossa se joutui asettamaan neuvostossa vastakkain ko- mission laillisuusarvioinnin ja yhden jäsenval- tion erityiseen kansalliseen intressiin perustu- neen pyynnön.

Liikennealan syrjintä

Suuri valiokunta totesi lausunnossaan SuVL 1/2000 vp, että se ei voi yhtyä yksimielisyysvaa- timuksen säilyttämiseen perustamissopimuksen 72 artiklassa ennen kuin valtioneuvosto on esit- tänyt perusteet sille, miksi tämä siirtymämää- räys on ylipäänsä syytä pitää voimassa. Artiklan mukaan jäsenvaltiot eivät saa antaa uutta syr- jivää lainsäädäntöä liikennealalla ilman neuvos- ton yksimielisenä antamaa lupaa. Velvoite tuli alkuperäisten jäsenvaltioiden osalta voimaan vuonna 1958 ja myöhemmin liittyneiden jäsen- valtioiden osalta niiden liittymisestä alkaen.

Valtioneuvoston mukaan 72 artikla tulisi poistaa vuoden 2000 hallitusten välisen konfe- renssin yhteydessä. *Suurella valiokunnalla ei ole huomauttamista tähän kantaan.*

Uusien oikeusperustojen luominen

Valtioneuvoston mukaan puheenjohtajavaltio on ehdottanut uusien oikeusperustojen luomista sellaisia toimia varten, joissa on usein käytetty EY:n perustamissopimuksen 308 (entinen 235) artiklaa täsmällisemmän oikeusperustan puut- tuessa. Näitä toimia ovat:

— yhteisön hajautettujen erillisvirastojen pe- rustaminen;

— kolmansien valtioiden kanssa tehtävä ta- loudellinen, rahoituksellinen ja tekninen yhteis- työ; sekä

— energia-ala.

Perustamissopimuksen 308 artiklaa käyte- tään oikeusperustana sellaisten toimien toteutta- misessa, jotka ovat yhteisön päämäärien edellyt- tämiä, mutta joiden osalta perustamissopimus ei sisällä täsmällistä oikeusperustaa. Artiklan mu-

kaan neuvosto tekee päätöksensä yksimielisesti Euroopan parlamenttia kuultuaan.

Eduskunta viittasi perustamissopimuksen en-tiseen 235 artiklaan liittyviin ongelmiin käsitel-lessään vuoden 1996 hallitusten välisestä konfe-renssista annettua valtioneuvoston selontekoa (VNS 1/1996 vp). Ulkoasianvaliokunta kiinnitti mietinnössään (UaVM 7/1996 vp) huomiota sii-hen, että artiklan väljä soveltamiskäytäntö on hämärtänyt yhteisön toimivallan rajoja tavalla, joka on vaarantanut kansallisten parlamenttien perustamissopimusten ratifiointimenettelyyn sis-ältyvää valvontavaltaa. Ulkoasianvaliokunnan mukaan olisi perustamissopimukseen luotava täsmälliset oikeusperustat artiklan usein toistu-via soveltamistilanteita varten.

Yhteisön erillisvirastot. Yhteisön hajautettujen erillisvirastojen perustamiselle olisi valtioneu-voston mielestä luotava perustamissopimukseen oma oikeusperusta. Perustamispäätökset tulisi tehdä yksimielisesti ja Euroopan parlamenttia kuullen. *Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan seuraavalla varauksella.*

Suuren valiokunnan mielestä tällä kysymyk-sellä ja toimielinten toimipaikoista päättämisel-lä on selvä jäsenvaltioiden välisiin suhteisiin liittyvä kytkentä. Valtioneuvoston 17.3.2000 päivätyyn lisäselvitykseen sisältyy kannanotto, jonka mukaan valtioneuvostolla on periaatteel-lista valmiutta siirtyä määräenemmistöpäätök-siin yhteisön toimielinten toimipaikoista päättä-misen osalta. Valiokunnan mielestä yhteisön toi-mielinten toimipaikat ja erillisvirastojen sijainti-paikat on unionin päätöksenteossa otettu huomi-oon yhtenä kokonaisuutena arvioitaessa jäsen-valtioiden yhdenvertaisuuden toteutumista. Tä-män takia päätöksenteon edellytysten väljentä-minen toimielinten toimipaikoista päätettäessä ei valiokunnan mielestä ole tarkoituksenmukais-ta, ellei erillisvirastojen perustamispäätösten osalta eroteta toisistaan itse perustamispäätöstä ja päätöstä viraston sijoituspaikasta. *Valiokun-nan mielestä sijoituspaikkapäätöksiin tulisi so-veltaa samaa päätöksentekosääntöä kuin yhtei-sön toimielinten toimipaikoista päättämiseen.* Valiokunta viittaa tässä yhteydessä lisäksi suu-ren valiokunnan lausunnoissa SuVL 1/1998 vp

ja SuVL 1/2000 vp esitettyyn kantaan, jonka mu-kaan olisi tutkittava mahdollisuutta uskoa Eu-roopan parlamentille oikeus määrätä omasta toi-mipaikastaan.

Taloudellinen, rahoituksellinen ja tekninen yh-teistyö kolmansien maiden kanssa. Valtioneu-vosto kannattaa oman oikeusperustan luomista taloudellista, rahoituksellista ja teknistä yhteis-työtä koskeville sopimuksille kolmansien mai-den kanssa. Sopimuksia koskeviin päätöksiin voidaan soveltaa määräenemmistöpäätöksiä Eu-roopan parlamenttia kuullen. Mikäli sopimuk-sella on merkittäviä vaikutuksia talousarvioon, se tulisi tehdä Euroopan parlamentin annettua puoltavan lausuntonsa. Myös kolmansiin mai-hin liittyville rahoitusasetuksille sekä makro-apupäätöksille tulisi luoda omat oikeusperustan-sa, ja niihin liittyvät päätökset tulisi tehdä mää-räenemmistöllä Euroopan parlamenttia kuullen.

Ulkoasianvaliokunta katsoi lausunnossaan UaVL 23/1996 vp, että "oikeudellista pohjaa ei-perinteisten ei-kehittyneiden maiden kanssa tuli-si selkeyttää. Valiokunta puoltaakin oikeudelli-sen perustan luomista perustamissopimukseen." *Suuri valiokunta yhtyy viitaten mainittuun ulko-asianvaliokunnan kannanottoon valtioneuvos-ton kantaan.*

Energia. Erillisen oikeusperustan luomista ener-gia-alalle käsitellään edellä tässä lausunnossa ympäristökysymysten kohdalla.

Ammatin harjoittamista koskevien periaattei-den muuttaminen

Valtioneuvosto on valmis harkitsemaan määrä-enemmistöpäätöksiin siirtymistä EY:n perusta-missopimuksen 47 artiklan 2 kohdassa tarkoite-tuissa tapauksissa, jotka koskevat ammatinhar-joittamiseen annettavia lailla säädettyjä periaat-teita luonnollisten henkilöiden koulutuksesta ja ammattiin pääsyn edellytyksistä.

Sivistysvaliokunta viittaa lausunnossaan SiVL 6/2000 vp aikaisempiin kannanottoihinsa, joiden mukaan koulutus on jäsenvaltioiden pää-tösvallassa ja tutkintojen sisältöjen tulee muo-toutua kansallisesti. Sivistysvaliokunta ei hy-väksy mahdollisia pyrkimyksiä yhdenmukaistaa

tutkintojen sisältöjä unionin tasolla. Sivistysvaliokunnan mielestä 47 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun päätöksentekojärjestelmän muuttaminen voisi tosiasiallisesti johtaa jäsenvaltioiden koulutuksen yhdenmukaistamiseen, minkä vuoksi sivistysvaliokunta ei hyväksy siirtymistä määräenemistöpäätösmenettelyyn koulutusta koskevista asioista.

Valtioneuvostolla oli edellisen HVK:n aikana valmiutta siirtyä määräenemistöpäätöksiin nyt esillä olevissa asioissa (valtioneuvoston selvitys 16.5.1997). Sivistysvaliokunta ei antanut lausuntoa selvityksestä eikä sitä koskevassa suuren valiokunnan lausunnossa SuVL 3/1997 vp puututtu tähän kysymykseen.

Suuri valiokunta toteaa, että valtioneuvoston on lopullista kantaansa muodostaessaan otettava huomioon sivistysvaliokunnan lausunnossa esitetyt näkökohdat, ja mahdollinen määräenemistöpäätösten käyttöönotto 47 artiklan 2 kohdassa mainituissa tapauksissa edellyttää artiklan täsmentämistä tavalla, joka sulkee pois

tutkintojen sisältöjen yhdenmukaistamisen määräenemistöllä tehtävillä päätöksillä.

Sosiaali- ja terveysala

Perustamissopimuksen 137 artiklan 3 kohdan ensimmäinen luetelmakohta liittyy työntekijöiden perusoikeuksiin työelämässä. Määräys mahdollistaa työntekijöiden sosiaaliturvan sisällön määrittäminen, erityisesti vähimmäistasojen asettamisen. Valtioneuvosto ei kannata siirtymistä määräenemistöpäätöksiin viitaten siihen, että sosiaaliturva on ensisijaisesti jäsenvaltioiden päätösvallassa. *Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan.*

Lausunto

Edellä esitetyn perusteella suuri valiokunta esittää kunnioittavasti,

että valtioneuvosto ottaa huomioon tässä lausunnossa esitetyn.

Helsingissä 17 päivänä toukokuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Esko Aho /kesk
vpj. Kimmo Kiljunen /sd
jäs. Maria Kaisa Aula /kesk
Tuija Brax /vihr
Jouko Jääskeläinen /skl
Tarja Kautto /sd
Riitta Korhonen /kok
Juha Korkea-
oja /kesk
Jari Koskinen /kok
Pekka Kuosmanen /kok
Johannes Leppänen /kesk
Leena Luhtanen /sd
Håkan Nordman /r
Outi Ojala /vas
Jouko Skinnari /sd (osittain)
Marja Tiura /kok

Kari Uotila /vas
Matti Vanhanen /kesk
Marjatta Vehkaoja /sd
Jari Vilén /kok
Matti Väistö /kesk
vjäs. Jouni Backman /sd
Tuula Haatainen /sd
Irina Krohn /vihr (osittain)
Risto Kuisma /rem
Kalevi Olin /sd
Margareta Pietikäinen /r
Mirja Ryyänen /kesk
Pentti Tiusanen /vas
Raija Vahasalo /kok
Raimo Vistbacka /ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Niilo Jääskinen